

بررسی مطالعات معماری بناهای درون گذر معترض الدوله و زیری شهرستان کرمانشاه با تکیه بر زیبایی شناسی و تاکید بر مرمت بنا

، سجاد دولتشاه^{۱*}، علی امرائی^{۲*}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر. پست

الکترونیکی: sajaddoulatsah@yahoo.com

۲- عضو باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر.

و معاون آموزشی و پژوهشی دانشگاه علمی- کاربردی میراث بیستون کرمانشاه.

پست الکترونیکی: ali_amraee_2008@yahoo.com

چکیده:

بافتهای قدیمی شهرهای ایران، در دهه های اخیر به دلیل فقدان دیدگاه های روشن در خصوص اهداف، سیاست ها و راه کارهای اجرایی در زمینه مداخله و ساماندهی روند سریع فرسودگی را پیموده اند. بسیاری از طرح های مرمتی که به صورت شتاب زده و در مقیاس نسبتا وسیعی در اکثر شهرهای کشور به اجرا در آمده، علاوه بر مصرف کردن اراضی و زمین هایی که می توانستند به نحو مناسب تری در خدمت توسعه شهری قرار گیرند، نقش بسزایی را در تخلیه چنین بافت هایی ایفا کردند. بافتهای تاریخی در حال حاضر به علت فرسودگی، فقدان تاسیسات و تجهیزات و ناتوانی در پاسخ گویی به نیازهای امروز زندگی، با گریز جمعیت بومی ساکن و جایگزین شدن گروه های مهاجر، روند رکود و تخریب را طی می کنند و از چرخه توسعه شهری عقب می مانند. در این پژوهش که جستجویی است برای دست یابی به روش های اجرایی ممکن، ضمن شناخت بافت مورد نظر و نقد و بررسی آن، از طریق برشمردن نکات مثبت و قابل اتکا از یک سو و بررسی مسائل و مشکلات این بافت از سوی دیگر، مساله را مطرح می کنیم و به ارائه راهکارهای پیشنهادی می پردازیم. در این پژوهش پس از معرفی و شناخت مفصل و ظرفیت ها و پتانسیل ها و مستند نگاری آن ها به بررسی عناصر معماری پرداخته تا با شناخت کامل از موانع و مشکلات مجموعه با ارائه طرحی مناسب و درخور ارزشهای مجموعه پرداخته شود. در این پژوهش از تمامی شیوه های روش تحقیق استفاده شده اما بیشترین نتایج در سایه انجام مطالعات میدانی حاصل شده است.

واژه‌های کلیدی: کرمانشاه، بافت، درون‌گذر، معتضالدوله، مطالعات معماری.

مقدمه:

خانه تاریخی معتضالدوله در محله ای قدیمی به نام برزه دماغ و در کوچه وزیری واقع شده که دسترسی به این کوچه از طریق میدان وزیری میسر است. در واقع این خانه فاصله نسبتاً کمی با میدان مذکور دارد. میدان وزیری محل تلاقی چند خیابان قدیمی و مهم و نیز بازار بزرگ کرمانشاه است. بانی این بنا مرحوم میرزا احمد خان معتضالدوله وزیری است. وی یکی از رجال برجسته و از آزادی خواهان راستین در نهضت مشروطه بود. نیمی از مالکیت این بنای تاریخی در تملک اداره آموزش و پرورش و نیم دیگر در تملک وارث مرحوم شهلائی است. این بنا دارای گچبری هایی در سطح دیوارهای بیرونی و ستون هایی که با سر ستون های گچبری شده تزیین یافته اند، می باشد. در بخشی از این خانه تاریخی که قبلاً به عنوان مدرسه مورد استفاده بوده، هم اکنون شخصی به عنوان سرایدار در آن اقامت دارد و بخش دیگر خانه متروک است. همچنین بخش هایی از خانه معتضالدوله به بانک و واحد های تجاری تبدیل شده که باعث مخدوش شدن خانه گردیده است. بنابراین مساحت آن نسبت به گذشته تقلیل یافته و هم اکنون مساحتی در حدود ۱۳۰۰ متر مربع را دربر می گیرد. پلان این خانه همانند بسیاری از خانه های هم عصر خود درونگرا است. با عبور از ورودی و هشتی به حیاط نسبتاً بزرگی می رسیم که در ضلع شمالی و غربی اطاقهای بزرگ و ارسی قرار گرفته است. در ضلع جنوبی هم انبارها قرار دارند اما دیوار آنها با استفاده از طاقنمای آجری قرینه سازی شده که بسیاری از آن آسیب دیده است. این حیاط علاوه بر آنکه با حیاط قبلی مرتبط است، به نظر می رسد که خود یک ورودی مجزا به کوچه داشته است. مصالح بکار رفته در این بنای تاریخی نیز عمدتاً آجر میباشد و سقف ها تیر پوش و بام آن با کاهگل اندود شده است. خانه معتضالدوله با شماره ۱۲۲۸۳ در فهرست آثار تاریخی به ثبت ملی رسیده است. منبع: مرکز اسناد میراث فرهنگی

تصویر شماره ۱